

Projectmatig stappenplan: zelfstandige huisvesting jongeren uit de jeugdzorg

Onder-
steunings-
team

ZORG
SAMEN STEEDS BETER
VOOR DE
JEUGD

Stap 1: Vertrekpunt helder

- 1** **Wat is het perspectief van de jongere wat betreft zelfstandige huisvesting?**
Als je kijkt naar de uitstroomprofielen jeugdzorg, dan zijn er vier verschillende profielen en perspectieven. Om passend woon/zorg aanbod te realiseren voor de jongeren in uitstroomprofiel 2 heb je het nodig dat je weet om hoeveel jongeren het gaat. Zie hiervoor het document '[Weten om hoeveel jongeren het gaat](#)', achter deze tool. Voor deze jongeren is het perspectief: zelfstandig wonen met ambulante ondersteuning.
- 2** **Laat de context van de organisatie los, en kijk goed naar vraag of wens van de jongere.**
- 3** **Wat maakt dat deze niet beantwoordt kan worden vanuit regulier aanbod?**
Deze jongeren uit profiel 2 kunnen in drie subcategorieën worden onderscheiden:
 - 1) de groep die te kwetsbaar is voor verblijf op voorzieningen en daardoor hier geen gebruik van maakt.
 - 2) de groep met te complex gedrag voor de voorliggende voorzieningen (is wat ons betreft dezelfde groep als de eerste, alleen uiten zij zich anders 😞) en daardoor hier geen gebruik van maakt of niet wordt toegelaten.
 - 3) de groep die voldoende heeft geprofiteerd van geboden hulpverlening maar vanwege gebrek aan woonruimte gebruik maakt van de voorliggende voorzieningen middels verlengde jeugdhulp. Dit maakt dat regulier aanbod onvoldoende aansluit bij hun wensen en behoeften en ze hierdoor vaak uit beeld verdwijnen met uiteindelijk dak en thuisloosheid tot gevolg.
- 4** **Beslis voor hoeveel jongeren uit jouw gemeente zelfstandige huisvesting het passende antwoord zou zijn. Stel een aantal en streefdatum vast. En hou er dus rekening mee dat deze aantallen gedurende het project nog kunnen wijzigen.**

Melanie Schmit Housing First NL:

“Eigen huisvesting kan alleen werken als er geen zorgen zijn over inkomen. Een woning en inkomen zijn levens veranderend voor deze jongeren. Door jongeren het recht op woning en inkomen te geven veranderd hun motivatie. Dit maakt echt het verschil. Jongeren hunkeren naar deze erkenning en rust. Die woning willen ze echt niet verliezen. Je draait het dus om en erkent dat groepsgericht wonen ook júst kan zorgen voor het complexe gedrag wat deze jongeren soms kunnen laten zien.”

Stap 2: Analysefase

- 1** **Welke organisaties zijn nodig om te komen tot zelfstandige huisvesting?**
Werk altijd vanuit de driehoek: gemeente, zorgaanbieder, woningcorporatie. Bij de gemeente zal domein overstijgend gewerkt moeten worden, dus verzamel niet alleen mensen vanuit het sociaal domein om je heen, maar ook zeker vanuit wonen en werk&inkomen. Qua zorgaanbieders is het raadzaam om na te gaan welke aanbieders ervaring hebben in outreachend werken, traumasensitief werken en een laagdrempelige insteek hebben. Werk vanuit gedeelde verantwoordelijkheid: dit is óns gezamenlijk probleem en we staan ook gezamenlijk aan de lat om passende oplossingen te realiseren.

2 Hoe kom je tot politiek draagvlak om te komen tot zelfstandige huisvesting?

Het is van groot belang dat gemeenteraad en het college van B&W bestuurlijke toestemming geven voor deze manier van werken. Het zelfstandig huisvesten van jongeren uit de jeugdzorg zou bestuurlijk gezien geagendeerd en gemonitord moeten worden. Enerzijds omdat het gaat over een duurzame oplossing voor kwetsbare inwoners van een gemeente en anderzijds omdat het een potentiële kostenbesparende maatregel is. Je hebt gedurende het proces soms ook back up nodig vanuit het politieke bestuur van de gemeente.

Serge de Vlieg, voormalig beleidsadviseur gemeente Waddinxveen, ging samen met zijn wethouder met de jongeren zelf om tafel en heeft zijn commitment uitgesproken naar deze jongeren: “jullie zijn in beeld, we laten je niet los. We zijn een hoop aan het regelen, we kunnen nu nog niks met zekerheid zeggen, maar we zijn voor je aan het werk.” Dit gaf rust.

Bekijk [op de website van Housing First](#) voorbeelden van een collegevoorstel rondom samenwerking zelfstandige huisvesting jongeren uit de jeugdzorg en een convenant tussen samenwerkende partijen.

3 Wat is nodig om een bestuurlijk besluit te krijgen?

Aangezien je met diverse afdelingen te maken hebt, is het goed om te kijken waar en bij wie de meeste energie zit op dit thema. Soms zal je langs de gemeenteraad moeten voor een raadsbesluit. Dus daarom is het belangrijk dat het college van B&W gezamenlijk achter dit plan staat. Vaak kan je echter al gebruik maken van regels en afspraken die er al zijn, door de domeinen aan elkaar te verbinden.

4 Is het mogelijk om de zelfstandige huisvesting te organiseren vanuit één van de zorgaanbieders of ga je meerdere zorgaanbieders en maatschappelijke partners (welzijn en jongerenwerk) betrekken bij je plan?

Het is goed om hierover na te denken en het antwoord zal per gemeente verschillend zijn. Als je kijkt naar de woon/zorgbehoeften van de jongeren in profiel twee is het vooral belangrijk dat de zorgaanbieder en het aanbod aansluit bij hun wensen. Eerder schreven we over een menukaart met verschillende zelfstandige woon/zorgvarianten zodat de jongeren kunnen kiezen wat bij hun en leeftijdsfase waar ze in zitten past. De ene gemeente zal een zorgaanbieder hebben die groot genoeg is om de gehele menukaart aan te bieden, de andere gemeente zal samen met verschillende zorgaanbieders een menukaart moeten samenstellen. Dit is het moment om hierover gesprekken te voeren en een keuze te maken.

5 Hoe ga je het proces rondom de zelfstandige huisvesting vormgeven?

Procesregie is ontzettend belangrijk bij het realiseren van zelfstandige huisvesting voor deze jongeren. Procesregie moet los gezien worden van de individuele begeleiding en ondersteuning die de jongere krijgt vanuit de zorgaanbieder. Waar ga je de procesregie beleggen? Mensen die zich bezig houden met de procesregie moeten bezitten over lef en daadkracht. Lef om zowel professionals, beleidsmedewerkers als bestuurders aan te spreken op hun verantwoordelijkheid, maar ook om wettelijke of financiële impasses te doorbreken in het belang van de jongere. Er is daadkracht nodig om ervoor te zorgen dat pas los wordt gelaten wanneer de jongere duurzame zelfstandige huisvesting heeft. De procesregie moet een duidelijk zichtbare plek innemen en moet dus op de meest logische plek belegd worden, is dat bij de gemeente, bij een sociaal team of juist bij een zorgaanbieder? Professionals moeten goed weten waar ze moeten aankloppen om de jongeren waarvan zij denken dat ze in profiel twee zitten aan te kunnen melden.

Anja Drent, projectleider transformatie jeugdhulp Groningen: “Doorbraken gaan mis wanneer het sociaal domein teveel als schatbewaarder op zijn eigen geldpot gaat zitten”.

6

Procesregie en toeleiding

Wanneer je weet waar en wie de procesregie heeft, is het belangrijk om samen met hen te kijken naar voorwaarden en toeleidingsroute. Professionals geven regelmatig aan dat een jongere op de juiste plek of bij het juiste loket krijgen een dagtaak op zichzelf is. En dan is er nog niks besloten. Dus hoe kan de toeleiding zo gebruiksvriendelijk worden ingericht? En waar richt je je op tijdens de gesprekken met de jongeren? Belangrijke zaken om mee te nemen in het gesprek zijn:

- Wat voor type ondersteuning heb je nog nodig?
- Hoe intensief moet de ondersteuning zijn volgens de jongere? En volgens de professional?
- Wat heeft gewerkt in het verleden en wat kunnen we hiervan meenemen/leren?
- Zijn er behandelaars die gekoppeld moeten blijven i.v.m. de borging van de continuïteit?
- Wie zijn belangrijk voor jou vanuit je netwerk? En mogen wie die betrekken bij het plan?
- Wat zijn je dromen? Wat wil je bereiken en hoe kunnen we je daarbij helpen?
- Wat moet er vooral niet gebeuren?
- Hoe moeten mensen met jou omgaan? En hoe vooral niet?
- Wat kunnen we afspreken rondom veiligheid?
- Waar kan of wil je absoluut niet wonen?

Je ziet. Een hoop vragen. Waarbij het voor zal komen dat er meerdere gesprekken nodig zijn om tot een duidelijk beeld te komen. Een reden die veel genoemd wordt over waarom jongeren niet in passende zorg komen gedurende die overgangsfase 16-27 zijn de vele eisen en ingewikkelde procedures. Daarom is het belangrijk om goed te kijken naar je voorwaarden en hier niet teveel jongeren uit te sluiten. Het doel is juist om geen één jongere meer de jeugdzorg te laten verlaten zonder duurzame vervolg huisvesting toch? Dat betekent dat de procesregisseurs vooral met de persoonlijke wensen en behoeften van de jongere aan de slag zullen moeten gaan om het passend te maken. Vaak weten de betrokken professionals precies wat wel werkt en wat niet.

We hebben het hier expres niet over gesprekken rondom wel of niet tegemoet komen bij inkomen. Uit de vele gesprekken die we hebben gevoerd wordt 1 ding duidelijk: zelfstandig huisvesten werkt niet wanneer je niet ook zorgt voor een basisinkomen hoger is dan de jongerenuitkering. We zien het ondersteunen van deze jongeren bij zowel huisvesting als inkomen als basisrecht. Bij de succesvolle initiatieven rondom huisvesting van kwetsbare doelgroepen (waaronder jongeren) was er allen sprake van het minimale inkomen van €1050. Je kunt zelfstandig huisvesten en inkomen dus ook niet los zien van elkaar. En dan nóg is het in veel gevallen een kostenbesparende interventie. Is dat niet geweldig?

[Bekijk de diverse voorbeelden die Housing first Nederland gebruikt.](#) Zoals: samenwerkingsovereenkomsten, protocollen, huurcontracten, afspraken en evaluatieverslagen.

7

Vanuit welke financiering wordt de hulpverlening aan de jongere nu betaald en vanuit welke financiering zou de zelfstandige huisvesting met ondersteuning betaald kunnen worden? Denk aan: gemeente (jeugdwet, wmo, pgb), hoofdaannemer- onderaannemer, crowdfunding, fondsen.

Het loont om voor een aantal jongeren een maatschappelijke kosten baten analyse te maken. Dit kan je doen wanneer je weet welke zorgaanbieder de ondersteuning gaat bieden en wat het tarief voor de geboden zorg wordt. Waardoor dit soort initiatieven nu regelmatig stuk lopen is dat de opbrengsten (zowel positief als negatief) van deze manier van werken, bij een andere afdeling of domein binnen een gemeente voelbaar zijn.

Wordt het dus eens met elkaar hoe deze zelfstandige huisvesting wordt gefinancierd en straal gezamenlijk uit dat dit niet alleen in het belang is van de jongere, maar ook van de gemeente.

Voorbeeld Drie jongeren die met verlengde jeugdhulp op een voorziening verbleven, werden beter passend bij hun woon/zorgbehoeften gehuisvest met elkaar in een huurwoning. Dit ging echter van de woonvoorraad van de contingent regeling af, en daarnaast moest de geboden hulpverlening geboden worden vanuit de WMO. Dus waar men bij de afdeling jeugdzorg een besparing zag van drie langdurig verlengde jeugdhulp trajecten, zag men het bij de WMO anders. Terwijl de oplossing in z'n geheel voor de betreffende gemeente een kostenbesparende maatregel was van ruim €100.000.

Stap 3: Afstemmingsfase

In deze fase ga je organisaties en personen betrekken die je nodig hebt om mee te doen. Met welke personen ga je een projectteam vormen, en welke stakeholders heb je daarnaast nog nodig? Het gaat veelal om een team van mensen die je bij de oplossing kan betrekken en waardoor de driehoek van gemeente, zorgaanbieder en woningcorporatie zijn betrokken. In de afstemmingsfase ga je de stappen uit de analysefase met alle betrokkenen verder concretiseren.

Tip: maak een tijdspad, duidelijke taakverdeling en weet waar je het voor doet. In deze fase kan het helpen om ervaringsdeskundigen het gesprek te laten voeren met alle betrokkenen. Als er een groep is die je weer even vernieuwde energie kan geven voor dit project, dan zijn het de ervaringsdeskundigen!

Mannus Boote, Expex:

“De meeste jongeren hebben als vanzelfsprekend een band met hun familie en kunnen daar op terugvallen, dat hebben wij niet. Dus zoeken we elkaar op, we hebben elkaar nodig.”

Stap 4: Uitvoeringsfase

In deze fase start de uitvoering van het plan. Niet alles zal meteen goed gaan. Wekelijks met elkaar afstemmen of alles loopt zoals bedacht is hierin belangrijk. Kijk wekelijks met elkaar:

- Wat gaat goed?
- Wat niet?
- Wat moeten we aanpassen?
- Wie kunnen we nog meer betrekken of inzetten om ons doel te bereiken?

De jongeren worden in deze fase actief betrokken. Hoe ziet hun plan er in de praktijk uit en wie gaat wat doen om dit voor elkaar te krijgen? Geef de jongere hierin ook een actieve rol, het is immers zijn/haar plan.

Marleen van der Kolk, stichting Zwerfjongeren Nederland & bouwdepot:

“Er hoeft in eerste instantie niks teruggedaan te worden wanneer je een bouwdepot hebt, want gezien wordt dat deze jongeren uiteindelijk wel de motivatie vinden om iets terug te gaan doen en hierdoor deel gaan nemen aan de maatschappij. Ook wanneer ze werken hoeven ze niet in te leveren op het bouwdepot, wel moeten ze natuurlijk belasting betalen. Vaak zijn ze daar ontzettend trots op!”

Stap 5: Evalueren

Evalueren is een continu proces, bij iedere stap die je neemt ga je terug naar het vertrekpunt:

- Wat was de vraag?
- Wat was de bedoeling?
- En helpt het wat we aan het doen zijn hierbij?

Deel je successen en
briljante mislukkingen!

Daarnaast is het ook goed om te evalueren nadat de maatwerkoplossing gerealiseerd is, bijvoorbeeld met behulp van derden. Ga met alle betrokkenen na:

- Wat is goed gegaan?
- Waar zitten nog verbeterpunten?
- Wat leren we hiervan en nemen we mee voor toekomstige zorgvragen?

[Bekijk het hoofdstuk evalueren voor een evaluatieformat dat je hiervoor kan gebruiken.](#)

Notities

Onder-
steunings-
team

ZORG
SAMEN STEEDS BETER
VOOR DE
JEUGD